

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔԵԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

Rev. Pere G. Kalemkarian Mechitaristengasse
Nº 4 Vienne

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիարիոյ համար Տարեկան 12 ֆր.
» » Վեցամսեայ 6 ֆր.
Արտասահմանի համար (Երկու քիւր մեկ ծրարով) Տարեկան 14, վեցամսեայ 7 ֆր.
ԿԱՆԽԻՎ ՎՃԱՐԵԼԻ

Համակ դրամ եռայլն դրկն հետեւեալ հասցեով

ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԻՐԱՎՈՒՆԿ» ԼՐԱԳՐՈՅ. — Վ.Ա.Ն.Ա. (Պոլիարիոյ)

Редакция на вѣст.

Edaction du journal

„Иравункъ“

„Iravounk“

ВАРНА (България).

VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք
եւ չեն դրկուիր եւ յարմար դասաւոր-
ւերը միայն կը հրատարակուին աւ-
րոյցովի կամ մասամբ:

Ծանուցման տղը 20 ամսիւմ երե-
ֆեմ աւելի անգամներու համար 20 0/0
գնոյ կը լինի:

ԹՈՒՐԲԻՈՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. նախորդ քիւն եւ վերջ)

Երբ մի մեծ պատերազմէն Օս-
մանեան կայսրութիւնը ծանրա-
կշիռ դաս մը առնելէ վերջ, երբ
1856ին մեծ պատերազմէն ճնշու-
մով խաթար Հիւնայնը կը հրա-
տարակէր. քաղաքակրթեալ աշ-
խարհը պահ մը կարծեց թէ այդ
կայսերական հրովարտակի տրա-
մադրութիւնները պիտի գործա-
դրուին ինպատակ թուրքիոյ քը-
րիստոնեայ հպատակաց, որոնց
թուրք տարրին հաւատարմ իրա-
ւունքներ պիտի տրուէին երկրին
մէջ և իսլամի ալլահը հաշտ պի-
տի ապրէր քրիստոնէից Աստու-
ծոյն հետ. ահա այդ միջոցներուն
էր որ իսլամական մոլեռանդ քա-
ղաքները համբարուն մէջ սա-
բառերով կը խրատէին Մուհամ-
մէտի հաւատացեալները «կիսավո-
րին կեանքը չը պիտի ըսէք, ա-
նոնք եմսնէթիլլահ են և այլն»:
Բայց կայսերական այդ հրովար-
տակը և իսլամ կրօնաւորներու
հեղինակեան քարոզները թուրքիոյ
քրիստոնէից վիճակին վրայ բնաւ
նպաստաւոր ազդեցութիւն մը չը-
րին. և թուրք պաշտօնեաները կը
շարունակէին միեւնոյն վայրագու-
թեամբ իբր գրաստ գործածել
քրիստոնեաները: Այդ ընթացք
20 տարի ևս շարունակեց մինչեւ
որ Պաթմաի մէջ Պուլկարաց սոս-
կալի ջարդը տեղի ունեցաւ և որ
վերջապէս, շարժեց քաղաքակրթ-
եալ աշխարհի խիղճը, որուն ար-
դիւնքը եղաւ վերջին ռուս-թուրք
պատերազմը: Եւրոպան ալ հա-
մոզուած կերեւէր թէ քուրքը չի
խրատուիր. և ելաւ անգամահա-
տեց զանի մի քանի կարեւոր նահագ
ներէ զրկելով՝ ու Պէրլինի դեա-
պանաժողովը թուրքիոյ փոփոխ-
տին իբր դեպի մի 23 և 61 յոդ-
դուածները սահմանեց:

Բայց թուրք քաղաքագէտները
այդ մեծ փորձութենէն ալ ազա-
տուած նկատելով, հայաստանի և
Մակեդոնիոյ մէջ հիմնական բա-

րենորոգումներ ներմուծելու համար
իրենց հանդիսաւոր ուխտը մոռ-
ցած վերստին սկսեցին առաջինէն
աւելի վայրագ գտնուիլ հանդէպ
քրիստոնեայ հպատակաց:

Եւրոպան 1880ին անգամ մը
եւս Սուլթանին յիշեցուց բարե-
նորոգմանց խնդիրը և նոյն իսկ
առ այդ ծրագիր մը պատրաստ
ուեցաւ Պոլսոյ մէջ պետութեանց
ներկայացուցիչներուն ձեռքով: Սու-
լթանը զայն չի վաւերացուց. և ի-
րաց տիւրք վիճակը թուրքիոյ մէջ
կը շարունակուէր ըստ առաջնոյն:
Այս մասին գիտականներու մերթ-
ընդ մերթ ըրած դիտողութիւն-
ներուն Բ. Դուռը «ինչպիսիք է-
ֆէնտիմ ինչպիսիք» պատասխանը
կուտար, առանց մազի շափ ար-
դիւնք մը, բարենորոգութեան նոր
նշոյլ մը ցոյց տալու: Մինչդեռ
խալիֆայի կառավարութիւնը ի
ներքուստ խորամանկութեամբ 23
և 61 յոդուածներու հակառակը
կը գործէր համախիտեան կը կաղ-
մակերպէր. և ահա իբր դրական
արդիւնք մէջ տեղ կեղնէր 1894ի
Մասնոյ կոտորածը. արդիւնք մը
որ ցոյց կուտար թէ Յունաց կո-
տորածէն մինչեւ Պաթմաի Պուլկա-
րաց կոտորածը և անկէ մինչեւ Մաս-
նոյ հայոց կոտորածը թուրքը մի-
եւնոյն թուրքն էր, առանց մազի
շափ փոխուելու և առանց խրատ-
ուելու այն մեծ կորուստներէն,
որոնք պատճառ եղան թուրքիոյ
մեծագոյն մասին բաժանման:

Եւ ահա այսօր կրեւտէն ալ կոր-
սնցնելէ վերջ, թուրքը միեւնոյն
անուղղալ ընթացքը կը շարունա-
կէ, Մակեդոնիոյ քրիստոնեաները
կոտորելու համար Ալպանիացիները
զինելով. և այս կը կատարուի
այն կարճ ժամանակամիջոցին,
յորում Մակեդոնիոյ մէջ հիմնա-
կան բարենորոգումներ պիտի ներ-
մուծուէին, ըստ Սուլթանի համի-
տի յայտարարութեան, զոր ըրած
էր ինք դեռ 23 ամիս առաջ Աւստ-
րիոյ և Ռուսիոյ դեսպաններուն,
խոստանալով, որ մէկ շաբաթէն
կայսերական հրովարտակը հրա-
տարակէ:

Պետութիւնք թուրք քաղաքա-
կանութենէն այս անգամ ալ իրենց

խաբուած ըլլալը զգացին, և ահա
այսօր Ռուսիոյ արժեւը կը ցցուի
և կըսէ թուրքին «ինչ են այդ
ալպանական շարժումները»: Վըս-
տահ ենք թէ թուրք դիւանա-
գէտները քննող պատասխան մը
ալ այս հարցումին պիտի գտնեն.
Բայց ինչ որ ալ ըլլայ անոնց պա-
տասխանը, Ալպանիոյ այս վերջին
գործը վերջին փորձն է որ մի ան-
գամ եւս կապացուցանէ թէ թուր-
քը բնաւ չէ փոխուած ու չի պիտի
ալ փոխուի. այլ սա իրեն անհեղ-
ի, անփոփոխելի քաղաքականու-
թիւն մը դժած է հիմ ունենալով
ստեղծ խաբել եւ կոտորել:

Թ. Գ.

ՄԵՐ ՊԱՅՄԱՆԱԽՈՐ ՀԱՄԱԿՐՈՂ ՆԵՐԸ

Ամեն անգամ երբ նոր թերթ
մը մամլոյ դռնէն դուրս կուգայ,
մեր մէջ սովորաբար կը շրջապա-
տուի համակրողներու բաւական
լայն շրջանակէ մը:

Հրապարակագիրներէն անոնք որ
փորձը արդէն տեսած չեն, մէկէն
իմէկ փորձութեան մէջ կիսեան հա-
ւատալու թէ իրենց նուիրուած այս
համակրութիւնը տեսական պիտի
ըլլայ ընդ միշտ:

Համակրութիւն մը, սէր մը որ
գիտակցական չէ, երբեք չէ կա-
րող նաեւ տեսական ըլլալ. ինչպէս
առանց պատճառի և անիմաստ հա-
կարութիւն մը կրնայ մէկէն իմէկ
համակրութեան փոխուիլ. վայ
այն թերթերու որ այս երկու ի-
րարու հակասող երեւոյթներու առ-
ջեւ ալ կը կորսնցնեն իրենց նժա-
րի հաւասարակշռութիւնը:

Բարեբախտաբար, իրաւունք
իր գոյութեան սկիզբէն գիտցաւ
դավաբային համակրանքը, զայն
երեք կարգերու բաժնելով. քննա-
դատութիւն չի սիրող աղաներու,
ազոյսամիտ կուսակցականներու և
հետաքրքիր ընթերցասէրներու:
Առաջին երկու կարգերէն բղիթող
համակրանքը բնականաբար օրը
լրանալիք փոխանակագիրի մը բը-
նային ունէին, մեզ համար վճա-
րելի որոշ պայմաններու տակ:

այսինքն զիրենք շոյել և գովաբա-
նել իրենց արարքը: Այս կարգի
համակրողներու քաջալերութեան
վրայ կախեալով չէր որ իրաւունք
հրատարակուեցաւ և բոլորեց իր
երրորդ շրջանը. զի գիտէինք թէ
նկատումներէ ծնող համակրու-
թեան մը ետին պահող պահանջ-
ներ կային որ՝ օր մը չէ օր մը,
անշուշտ մեր առջեւ պիտի տնկու-
էին. այլ մեզի յոյս ներշնչող ու
քաջալերող տարրը նկատած էինք
և ենք միմիայն ժողովուրդի այն
ստուարմասը որ ինքզինք հեռու պա-
հելով կուսակցամոլութեան մը
շուշէն յատակօրէն դիտել կուզէիրս.
փական աչքերով ամեն բան և ա-
մեն երեւոյթ, ինչ որ իրողութիւն
է այն լսել և այն կարգաւ կը փա-
փագի:

Այս առթիւ ուրախ ենք յայ-
տարարելու մեր այն մի քանի բա-
ժանորդներուն, որք բարեհաճած
էին մերժել մեր թերթը՝ ուր վար-
ժապետին կամ այնինչ աղային ան-
պատշաճ արարքը բնաւաւորող
գրութիւններ հրատարակած էինք,
թէ՛ մեր հրապարակագրի պար-
տականութիւնը թոյլ չի տար մեկ
փոխել մեր լեզուն և մեր ուղղու-
թիւնը. ուստի և չենք կարող գո-
հացում տալ մեր այդ պայմանա-
շուր դժգոհներուն. մենք պիտի
շարունակենք թերթութիւնները
մատնանիշ ընել, ետաքննելու ու
տաք գլուխները ձաղկել անխտիր,
ըլլայ կուսակցական, ըլլայ աղա-
յական և այլն: Ահա այս է մեր
ուղղութիւն և այս է մեր դաւա-
նանք:

Խմբ.

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ

(Շարունակ. 7 քիւն եւ վերջ)

Պ. Ունկնդրող իր կրկնորդ գիտո-
ղութեամբն Արշակունի բառին ծագ-
ման եւ ստուգաբանութեան մասին,
Գարագաշի հետեւողութեամբ մեր
յայտնած կործինքն անտեղի (իր բա-
ռով տղայական յորձրոյն մը՝ որ իր
հեղինակին գրական անագնուութեան
եւ լրջութեան աստիճանը կորոշէ) հա-
մարելով կը ջանար նոյն բառը մեկ-
նել Զիկի եւ Բրիւքմանի ստուգաբա-
նական մեկնութեամբ: Մտադիր կը-

նենք Պ. Ունկնդրողը թէ նախ՝ բառե-
րու ստուգաբանութիւնը պէտք է
փնտռել իրենց պատմութեանը մէջ,
այսինքն այն պարագայից եւ հանգա-
մանաց ուսումնասիրութեան մէջ, յորս
անունները կը գոյանան, երկրորդ՝ յա-
տուկ անունները ընդհանրապէս նախա-
պէս անհատներու ընկերական զրից,
պաշտօններու, ֆիզիքական այլ եւ այլ յատ-
կանութեանց եւ բարեմասնութեանց ար-
տայայտիչ եւ բացայայտիչ բառեր ե-
ղած են եւ յետոյ ապա գործածուած
են իբր յատուկ անուններ: Արդ քանի
որ խօսքը Արշակ եւ Արշակունի բա-
ռից վրայ է եւ Արշակ բառին ստու-
գաբանութիւնը Պարթեաց պատմու-
թեան հետ սերտ առնչութիւն ունի,
թող ներուի մեզ համառօտիւ յիշեցնել
Պ. Ունկնդրողի թէ՛ Արիանասի, Ատրա-
քոնի, Դիոնիսասիոսի, Յուստինոսի,
Ամիանոս Մարկելինոսի Պարթեաց
ժառանգ եւ պատմութեան նկատմամբ
մեզ տուած ծանօթութիւններէն յայտ-
նի է թէ՛ 255ին նախ քան զԲրիտանոս,
Պարթեաց Արիանասի ցեղէն Դարա
Դարեհ կամ Զարեհ անուամբ անձի մը
թելադրութեամբ Սելեւկեանց Անտիո-
քոս-Թէոս թագաւորին օրով ապստամ-
բութեան փորձ մը ըրին որ սակայն
վաղ մարեցաւ, յետոյ Սելեւկոս Բ. ի օ-
րով (246-225 նախ քան զԲրիտանոս)
Պարթեաց կրկին ապստամբելով ինք-
նագլուխ եղան եւ թագաւորաց Դարեհ
(ինչպէս կը վկայեն Արաբ պատմա-
գիրք) Արշակ Բ. ը) յամին 238, զոր
Պարթեաց կը տօնէին իբրեւ իրենց ա-
զատութեան բուն թուականը (տե՛ս
Կիլիկիէն հնախոյզութիւն Արեւել. Գլ
Ժէ): Մեր պատմութեան հայրը իմրե-
նացին իր Պատմ. Բ. Գրոց Ա. գլխուն
մէջ Արշակունի բառին ծագումը Ար-
շակ Պարթեացէն (Դարեհ) կենդանի ու-
րուն հակասութեամբ թագաւորել կու-
տայ Աղեքսանդր Մակեդոնացւոյն մահ-
ուելէն 80 տարի վերջ այն է՝ 263
նախ քան զԲրիտանոս: Բայց մենք
իբր ստոյգ եւ վաւերական չենք կրնար
ընդունիլ իմրեմանցւոյն այս տեղեկու-
թիւնը որ հակառակ է ժամանակակից
արտաքին աղբերաց տուած տեղեկու-
թեանց եւ պատմական յիշատակարան-
ներուն: Դարձեալ իմրեմանցին իր
պատմութեան Բ. գրոց ԿԸ եւ ԿԹ գը-
լուխներուն մէջ մեզ կուտայ թուով 14
Պարթեաց թագաւորաց ցեղաբանութիւ-
նը. եւ ծննդոց ԻԵ գլխոյն 6 համարին
նայելով, սխալ հասկացողութեամբ
Պարթեաները Աքրահամէ սերտալ կը
համարէ: Սակայն իմրեմանցւոյն Պար-
թեաց թագաւորաց անուններու մասին
մեզ տուած տեղեկութեան հակառակ
Պարթեաց զանեկանները, որ գրեթէ ամ-
բողջ կան, մեզ կուտան 30 Պարթեաց
թագաւորաց անունները (տե՛ս քննա-
կոն պատմութիւն Գարազաշի Ա. մաս
226 էջ եւ Գարթեհան Տիեզերական
պատմ. հատոր Ա. էջ 581) որոց նախա-
դաս կը զըռուի միշտ Արշակ Ա. Բ. Գ. Դ. Ե
եւայլն բառը արքայ նշանակութեամբ
եւ որոց մէջ չի կայ երբեք Արշակուն
անունը մինչ առ իմրեմանցւոյն, նոյն
անունը Պարթեաց թագաւորաց Ե. րդ է
Արշակ Ա. է սկսեալ, Արդ Պարթեական
հարստութեան հիմնադիրն եղած է Դա-
րեհ կամ Զարեհ Արիանասի ցեղէն,
Պարսից Վերջին թագաւորին Դարեհ
Կորամանուսի (337-334) շառաւիղէն,
ինչպէս կը վկայեն Արեւելեան պատ-
միչքը: (Ճէֆերի, Հապիպ իւսսիէր, Թէ-
պէրի, Ճէհար, Պէտէթ եւ այլք (տե՛ս
քննական պատմ. Գարազ. Բ. մաս էջ 88)
սոյն պատմիչք Դարեհի ցեղը կը կո-
չեն Աշկանեան, այն է թագաւորական:
Պ. Ունկնդրողը կը կարծէ թէ իմրե-
նացւոյն Արշակ անունը ծանօթ է

Պարսից Արիանասի ցեղէն. սակայն
իմրեմանցւոյն մեզ տուած Պարթեաց
զագաւորաց անունները հակառակ են
զանեկանաց անուններուն. այսու այդ
անունները կամ հնարածոյ են եւ կամ
ինչ որ աւելի հաւանական է, կը վե-
րաբերին Պարսեաց ցեղին (որուն հետ
Արշակունիք ազգականութիւն ունէին)
եւ այս արդիւնք է անշուշտ իմրեմանց-
ւոյն պատմական աղբեր՝ Բարսուսայի
առասպելական պատմութեան մէջ
Պարթեաց եւ Պարսեաց թագաւորաց ազ-
գաբանութեանց միջեւ յառաջ եկած
չփոխութիւնէն: Մեր ցայս ի մէջ բե-
րած գիտողութիւններէն կը հետե-
ցնենք թէ՛ Պարթեաց Արշակ անուամբ
թագաւոր ունեցած չեն երբեք եւ թէ՛
Արշակ անունը գործածուած է միայն
իբր վերադիր Պարթեաց թագաւորաց
անուններուն. սակայն ինչպէս կերեւի
մեր յաւանական եւ հասկացող (չենք
գիտեր ինչ...) քննադատ ունկնդիրը
առանց հմտացած ըլլալու ո՛չ թէ
քննադատէ մը պահանջելի պատմական
ներշուէն հմտութեան այլ՝ ամենատար-
րական ծանօթութեամբ, ուսանողական
երկիւղածութեամբ, իմրեմանցւոյն հե-
տեւելով, եւ Արշակ բառն իբր յա-
տուկ անուն Պարսից Արիանասի սե-
րունգէն թագաւորի մը տալով Արշա-
կունի բառին ծագումը Արշակունի ա-
նունէն յառաջ եկած կը համարի եւ
այս հետեւողութեամբ Յիկի եւ Բրիւ-
մանի: Մտադիր կընենք Պ. Ունկնդրողը
թէ՛ մեր ի վերեւ յիշատակած Արեւել-
եան Արաբ պատմագիրք Դարեհի (Ար-
շակ Ա. քառ իմրեմանցւոյն) ցեղը կը
կոչեն Աշկանեան (թագաւորական) դար-
ձեալ համեմատական բանասիրութիւնք
ցոյց կուտայ թէ՛ Արշակ բառը,
որ զանդիկ լիզուի աղաւաղեալն է,
կը համապատասխանէ Սանսկրիտ լիզ-
ուի Քշապրա բառին, որ ձայնաշեղու-
թեամբ եւ դ տառին կորստեամբ եղած
է Արշակ ուրիշ եւ արշակունի (տե՛ս
քննական պատմ. Գարազաշի Ա. մաս էջ
85) եւ ինչո՞ւ կը զարմանայ Պ. Ունկն-
դրողը եւ տղայական կը համարի մեր
այն կարծիքը թէ՛ արշակ եւ Շահ բա-
ռերուն միջեւ մերձեցում մը կայ,
երբ արշակ բառն իբր թագաւոր գոր-
ծածուած կը գտնենք, ո՛չ ապաքէն
արշակ բառի գործածութիւնը պարթեաց
թագաւորաց անունաց քով տյն-
պէս է ինչպէս է Սուլթան (վերջերս
իբր յատուկ անուն գործածուած) բառը
առճկաց մէջ: Դիտողութեան արժանի
է նաեւ այն պարագան, որ արշակ ա-
նունը մեր պատմութեան մէջ միայն
եւ միւրիայն թագաւորաց յատուկ եղած
է, մինչդեռ Արտաշէս, Տիգրան եւ
Էրիշ թագաւորաց անունները սովո-
րական եղած են նաեւ այլոց քով,
այս պարագան եւս կրնայ մասամբ ար-
դարացնել այն տեսութիւնը թէ՛ Ար-
շակ անունը նախապէս կը նշանակէր
թագաւոր եւ յետոյ՝ գործածուեցաւ
իբր յատուկ անուն:

Յիկ, Բրիւքման եւ այլ օտարազգի
գիտնականք կրնան շատ մը ենթա-
դրական եւ հաւանականագոյն ստու-
գաբանական մեկնութիւններ տալ խել
մը ինդրական հարցերու. սակայն լոկ
օտարազգի գիտնոց քննադատականե-
րն եւ հետազոտութիւնները չեն որ
մեր պատմութեան եւ մասնաւորապէս
թեան ինդրական կնճոռտ հարցերու
վճիռ պիտի տան, այլ՝ անա-
շատ եւ ճշմարիտ քննադատութիւնն ու
յայտնուած կարծիքներու ուսումնասի-
րութեանց բաղադատական գննութիւնը:

Յիկի եւ Բրիւքմանի արշակ եւ ար-
շակունի բառից ստուգաբանական մեկ-
նութիւններուն, նախկին արեւելեան
պատմագիտ. բանասիրական գիտու-
թեան համաձայն Գարազաշի յայտնած

կարծեաց հակառակն ցուցնելու բնու-
թիւն ունենալը ինդրական է դեռ,
թէ՛ եւ արքայ եւ արքունի բառերը
կրնան ուրիշ կերպով ալ մեկնուիլ
(տե՛ս Զ. Սերովբէ Տէրվիշեանի Հնդեւ-
րոպական նախալեզու գործին մէջ էջ
102): Սփոփելով մեր տեսութիւնները
գիտել կուտանք Պ. Ունկնդրողի թէ՛
քննադատութենէ (բայց ո՛չ զրադա-
տութենէ) խրտողներէն չենք, ընդ-
հակառակը պաշտողներէն ենք, բայց
կը պահանջենք որ քննադատութեան
մէջ գրական ազնուութիւնն ու փափ-
կանկամութիւնը պահուի. երկրորդ
նկատողութեան առնուի, որ շատ ան-
գամ գիտնոց տեսութիւնները հաւա-
նականագոյն կարծիքներ են, որովհե-
տեւ որչափ հեռանանք մեր ժամանա-
կէն, ամէն բանի մէջ, զէպքերն ու ե-
րեւոյթները ազօտ ու հաղիւ ընդշմա-
րելի կերեւին, եւ այսօրուան ստոյգը
կրնայ վաղը անվաւեր համարուի, առ
այս ապացոյցներ չեն պակսիր, այսպէս
Վիքթոր Լանկլուաի մեր պատմութեան
նկատմամբ հրատարակած գործը
յարդուած իր ու մեր ժամանակներէն
զերծ չէ քննադատելի ըլլալէ, նոյնպէս
մեր ազգի ծագման մասին Լուի աը
Բուպէրի. Բուլինտի եւ Լընորմանի
յայտնած կարծիքներն թէ արժանի են
արժանեաց եւ համաւայել, սակայն
գիտնականօրէն հաստատուած չեն եւ
երբեմն արդիւնք թիւրիմացութեան:
Այսու բնաւ յամառելու չէ եւ ո՛չ իսկ
յաւակնող ըլլալ: Որովհետեւ թէ՛ եւ
ամէն բան բաւ է, բայց բաւագոյն գիտ-
ցողին:

Արտաշէս Կարապետեան

ԴԱՐՁ ՀԱՅ ԲՈՂՈՒՄԱՆԱՅ

Ի ՏՈՅ ՄԱՅՐԵՆԻ ԵԿԵԼԵՑԻՑ

ՊԱՐՍՍԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Յարգելի՛ խմբագիր «Նոր Դար»ի.
Հաճեցէք խնդրենք հետեւեալ սո-
ղերին ձեր պատուական թերթին մէջ
տեղ տալով՝ շնորհապարտ առնել ստո-
րագրողներս:

Ստորագրող՝ Թեհրանի հայ-աւետա-
րանական եկեղեցու հիմնադիր անդամ-
ներս, գրեթէ մի քառորդ դարուայ
փորձառութեամբ համոզուած լինելով
որ բողոքականութիւնը եւ նրա առ-
ածման սխտեմը հայութեան բարոյա-
կան—տոհմային ոյժերը ջլատելուն է
միայն ծառայում, միաձայն ուխտեցինք
ժողովարան առաւած ահղը ազգիս ցե-
ցերին թողնելով՝ դառնալ՝ մեր մայր
եկեղեցու գիրկն:

Մեծայայտ ենք, որ մեր այս վճռա-
կան քաղաք շատերին պիտի խրախուսէ
թողնելու օտարամոլութիւնն ու ձրիա-
կերութիւնը եւ զառնալու մայր եկե-
ղեցու ծոցը, ուր միայն թոյլտու-
թիւն կայ իբր բանահայտ եւ ազգի
մտաւոր եւ բարոյական վիճակի համար
հոգ ընելու: Մայր եկեղեցու գիրկը
դառնալով, մեր ցանկութիւնն է նաեւ,
որ մենք իբրեւ հայ ճանաչուենք, եւ
ոչ թէ ֆրանկ:

Սուրապա Մ. Գեղոֆեան, Միլը-
աիշ Արահամեան, Մ. Յ. Հաջա-
գործեան, Երկր. Մ. Հաջագոր-
ծեան, Յ. Զ. Տէր Յովհաննիսեան,
Երկ. Ս. Զ. Տէր Յովհաննիսեան,
օր. Մ. Յ. Զ. Տէր Յովհաննիսեան,
Միքայէլ Շ. Գեղոֆեան, Սանէթ
Մ. Գեղոֆեան, Ուլասնա Մ. Գե-
ղոֆեան, Կասարիէ Ս. Գեղոֆեան
Բերսաբէ Յովհաննիսեան, Սամսոն
Մկրտչեան, Միսակ Մ. Գեղոֆեան,
Ե. Մ. Գեղոֆեան:

Թեհրան, 4 յունուար:

ԼՈՅՍԸ ԿԵԱՆՔ Է

«Բժիշկը կը մտնէ հոն՝ ուր ա-
րեւուն լոյսը չլափանցեր» կրսէ
իտալական առած մը. և այդ շատ
ճշմարիտ է որովհետեւ կենդանի
էակներու կեանքի առաջին պայ-
մաններէն մին լոյսն է: Բացի շատ
ստորին դասակարգի անասուններն
ու բոյսերը, չկայ կենդանի էակ
մը որ կարենայ առանց լոյսի ապ-
րիլ: Կեանքը շարժում քիմիական
փոխանակութիւն մըն է: Մարդը
անասուններն ու բոյսերը կազմու-
ած են բլիշ կոչուած ամենափոք-
րիկ կենդանի մասնիկներու համա-
խմբումէն սրտնք անդադար գի-
րենք կազմող տարրերը կը նորոգեն
Առանց այդ գործողութեան կեան-
քը գոյութիւն չունի: Բլիշները
անուցանելու, զանոնք կազմող
տարրերը վերանորոգելու համար է
ուր ամեն կենդանի էակ ստիպ-
ուած է ուտել և շնչել: Բայց սը-
նանելու, այսինքն ուտելու և շնչ-
չելու կեանքի այդ հիմնական գոր-
ծողութիւնը՝ բոյսերը իրենց տե-
րեւերու կանանչահիւթին (քլորո-
ֆիլ) և կենդանիներն ալ իրենց
արիւնի գնդակներու կարմրանիւ-
թին (հէմոգլոպին) շնորհիւ միայն
կը կատարեն, իսկ այդքան կեն-
սական կարեւորութիւն ունեցող
այդ երկու նիւթերն ալ լոյսի ազ-
դեցութեամբ միայն կը կազմուին,
հետեւաբար առանց լոյսի կարելի
չէ ապրիլ:

Առատ լոյսի մէջ կենդանիներն
ու բոյսերը արագութեամբ կաճին
ու կը զարգանան, իսկ ընդհակա-
ռակը հազիւ լուսաւորուած, մթին
տեղերու մէջ կը դուռնաւին, կը
ծիրին ու վերջապէս կը մեռնին:
Այսպէս հաշիւ եղած է որ բարի-
զի շրջակները ցանուած ցորենը
մինչեւ հասուննալը, միջին հաշուով
22 օր և ընդ ամենը 1970 օ. բու-
րեխառնութիւն կը պահանջէ, մինչ-
դեռ Հիւսիսային գլխու մէջ, ին-
տընի շրջակայքը ուր արեւը օ-
րուան մեծ մասը կը փայլի ու կը
լուսաւորէ, նոյն բոյսի հասուննալը
70 օրէն տեղի կունենայ ընդ ամենը
675 օ. ջերմութիւն սպառելով:

Կեանքի վրայ լոյսի ըրած ազ-
դեցութիւններուն օրինակներ շատ
կան, անհնար է հոս զանոնք մի
առ մի թուել: Ամենքդ ալ գիտէք
թէ բանտի, գնդաններու, գետ-
նափոր ու ցած տնակներու և հան-
քերու նեղ ու հազիւ լուսաւոր-
ած փողոցներու մէջ երկար առնել
մնացողները ինչպէս իրենց արիւ-
նի կարմիր նիւթը կորսնցնելով կը
գունատին, և հետեւաբար չկարե-
նալով կանոնաւոր կերպով շնչել
ու սնանիլ կը նիհարան, ուժէ
կիւնան և վերջապէս կը մեռնին,
իւզը հատնելով չիջող կանթեղի մը
պէս: Լուսէ զրկուած բոյսերն ալ
նոյն վիճակին կենթարկուին, դե-
ղին ու փափուկ կըլլան, կանան-
չանիւթէ զրկուելով չեն աճիր ու

շուտով կը չորնան :

Լոյսի կարեւորութիւնը համա-
ռոտակի բացատրելէ յետոյ աւե-
լորդ է կարծեմ ձեզ յորդորել որ
խաւարը միշտ ատէք և լոյսը սի-
րէք, ոչ թէ միայն մամնով առողջ
ու կայտառ մնալու՝ այլ նաեւ սըր-
տով ուրախ ու մաքով խելացի
լինելու համար : Առողջ միտքն ու
հոգին առողջ մարմնոյ մէջ կը բը-
նակին ըսած են հիները . մի վար-
մանք ուրեմն որ ձեր ֆիզիքա-
կանը կազդէ ձեր մտքին ու հոգ-
ւոյն վրայ : Գուք որ, փառք Աս-
տունձոյ, եւրոպացի հազարաւոր
գործաւորներու պէս օրապահիկ-
ներ ճարելու համար գիտնափոր
հանքերու մէջ աշխատելու դատա-
պարտուած չէք, դուք որ թուր-
քիոյ մէջ առաջ յանցանքի մուկ
զնգաններու խորը չէք հեծեր,
սիրեցէք միշտ արեւուն լոյսը ո-
րովհետեւ անիկայ կեանք է : Ի
զուր չէր որ հիները արեւն
ու կրակը աստուածացուցած էին :
Եթէ չէք փափաքիր ձմեռան
ընդունելու պէս գէշ հիւանդու-
թիւններու ենթակայ ըլլալ և աս-
տիճանաբար ու ժախճափելով չար-
չարուելով մեռնիլ, միշտ լաւ
լուսաւորուած տուններու մէջ
բնակեցէք և ամին օր, մանաւանդ
պայծառ օրեր՝ շրջագայութեան
ելէք ու անպատճառ ձեր պղտիկ-
ներն ալ հետեւինք տարէք, անոնք
ձեզմէ աւելի պէտք ունին լոյսի :

Կ. Պիտե

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԶԵՆԵԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ՎԵՃԱԾՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Այս օրեր ժողովրդեան մէջ
փափագ մը կը նշմարուի հայկա-
կան խնդիրը ներկայացնելու զե-
նեկեցութեան համար գումար-
ուելիք վեհաժողովին : Վառնաի
մէջ մի քանի անձնաւորութիւն-
ներ այս փափագը իրականացնե-
լու նպատակաւ ձեռք առնուելիք
միջոցներուն վրայ լրջօրէն կը
խորհրդակցին . կը յուսանք թէ
այս գաղափարը յօտ օրէն բոլոր
արտասահմանի հայոց մէջ ընդ-
հանրանայ : Մեր համոզումը սա
է թէ եթէ լաւ արդիւնք մը չի տայ
գոնէ փնտա ալ չի տար :

ԳԱՆԱՌԱԿԱՆ ԲԱՌԵՐ

Ծագել . — Ձեռքով բան մը քսել
Բորոց . — Մեծ ասեղ (գուլպայի)
Բնագոն . — Ձմեռան պաշար
Փուր . — Թթեմիի եւ սալորենիի
տերեւ

Մործ . — Մէջը պարապ փայտ
Լող . — Դրանաձեւ քար
Սոսիկ . — Դրամիող (քիւրս)
Ճաղպել . — Բամբուլ
Ապախտել . — Բան մը կրակի
վրայ խնկել (թիւթալէմէք)
Գոռան . — Արտերու մէջ վեհագ

նի ինչ որ արմատները կը կրծէ
Հերթ . — Կարգ
Մկայ . — Հիմա
Պրծաւ . — Լնդաւ
Ժղել . — Պոսիլ
Մշտել . — Մարիլ
Լըպուլ . — (Հալած)
Աղնցել . — Խորովել
Մլաւ . — Ապուխտ
Սեպտու . — Ազատ ձգէ
Խլիսուն . — Առաւօտ

Հաւաքեց
Ե. Փ.

(Շարունակելի)

ԼՐԱՔԱՂ

Պոլսոյ Մէրվիթ թուրք թերթը
ռոմանական Առեւթրոյ յրագրէն
առնելով գրած է թէ Եւալի ոստի-
կանութիւնը Ռումանիոյ կառա-
վարութեան հրամանաւ երկրէն ար-
տաքսեր է հայ վարդապետ մը,
որ դեռ նոր հասած է եղբւր այդ
քաղաքը :

Կը կարծենք թէ այս արտաք-
սուած վարդապետը Գեր. Գէորգ
եպիսկոպոսն է : Ինքեմեմը ըլլալ,
որ վերջիւս այդ քաղաքը այցե-
լած էր իր ատանորդ Եւրոպա-
բնակ հայոց :

Եթէ ստոյգ է այս լուր, Ռու-
մէն կառավարութիւնը այս երրորդ
անգամն է որ միեւնոյն կոչուու-
թեան մէջ կը գտնուի հանդէպ
հայ կղերականներու : Արդեօք այս
վերջի պարագային մէջ ա՛լ ռու-
մանահայերը անտարբեր պիտի մը-
նան . և բողոքի ձայն մը չի պի-
տի բարձրացնեն իրենց հոգեւոր
պետին դէմ գործուած այս կոչ-
ութեան համար : Այս պարագա-
յին սահմանադրական երկրի մը
մէջ չուրթիւնը մեռելութիւն կը
նշանակէ :

— Ինչպէս արդէն ծանուցինք
Գեր. Մեղեմեանի եպիսկոպոսի
Զմիւռնիոյ Առաջնորդ ընտրուելը .
Պատրիարքարանը սոյն ընտրու-
թիւնը վաւերացուցած է . և Զմիւռ-
նիացիք պատրաստութիւն կը տես-
նեն իրենց վերընտրեալ Առաջնոր-
դին փառաւոր ընդունելութիւն մը
ընելու :

Կը փափագինք միեւնոյն լուրը
տալ Երզրպոսի նորընտիր Առաջ-
նորդ Ամեն. Իզմիլեանի համար
ալ, որ փարաւաններու երկրին մէջ
ամենաշնորհ ընդունելութեան մը
պիտի արժանանայ :

— Պոլսոյ Ազգ. Հիւանդանոցի
Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ
թէ Տ. Արիս ինճիճեան յանձն ա-
ռած է տարուէ տարի Հիւանդանո-
ցին նուիրել նոյն և յարակից Ազգ.
հաստատութեանց պէտք եղած
բովանդակ աճառը, որոյ քանա-
կութիւնը 3000 օխա կը հաշու-
ուի և կարծէ շուրջ 100 օսմ. ոս-
կի : Տ. ինճիճեանի սոյն բարե-
գործութիւնը շնորհաւորելի և օ-
րինակելի է միանգամայն :

— Ներսէս եպիսկոպոս . Ասլանեան
վանայ նկատմամբ ինչ ինչ դժուա-
րութիւններ յայտնելով հրաժարած

է Առաջնորդութիւնը ընդունելէ
Պոլսոյ Խառն Ժողովը անոր հրա-
ժարականը մերժեց և Պատրիար-
քին յանձնեց որ պէտք եղածն
զործադրէ, որպէս զի օր առաջ
Ներսէս եպիսկոպոսի մեկնի իր պաշտօ-
նատեղին :

— Հայաստանի մի քանի գաւառ-
ներու և մասնաւորապէս վանայ
սովի մասին Պատրիարքի արտա-
շարժ շրջաբերականէն՝ զոր հրա-
տարակած էինք մեր նախորդ թի-
ւով, զգածուելով Պոլսոյ ազգա-
յինք սկսած են իրենց նպաստները
փութացնել . և հաւաքուած գու-
մարները անմիջապէս վան կը զըր-
կուին կարօտեալներուն համար :

— Տ. Գարակէօզիանի կտակով
կառուցուելիք որբանոցը Ետի Գու-
լէի դուրսը Ս. Յակոբայ վանքին
յարակից գետին վրայ պիտի շի-
նուի . և շինութիւնը պիտի սկսի
յառաջիկայ գարնան :

— Պոթուլանի Տ. Աթանաս քհ-
մեղայագիր մը գրելով ներում
խնդրած է Կրօն. Ժողովէն բայց
սա վաղահաս և անկարեւոր նկա-
տելով մերժած է :

— Ռումեմեքի Տէր. Կարապետ
քհնյ. տեղեկագիր մը զրկելով Պուլ-
կարիոյ եկեղեցեաց մէջ գործուած
պակասութեանց մասին Կրօն. Ժո-
ղովոյ ուղարկութիւնը հրաւիրած
է . Ժողովը այդ տեղեկագրին
քննութիւնը վաճառելով վարդապե-
տին յանձնած է :

— Բիւզանդիոն կը գրէ . «Պուլ-
կալէն տեղոյն Հոգաբարձութիւ-
նը Տ. Գարեգինի (երբեմն բողոքա-
կան) դէմ բողոքներ զրկած էր .
Կրօն. Ժողովը յանդիմանագիր մը
ուղղեց այդ քահանային » :

— Ազգային հիւանդանոցին ինը-
պատն ռուգահանդէս մը կը կազ-
մաւորուի Պոլսոյ մէջ : Այս հան-
դէսը արուեստական տեսակետով
ամենակատարեալ ընծայելու հա-
մար օտար եւ հայ երաժշտապետ-
ներ յանձն առած են մասնակցել .
նուագախմբին տնօրէնութիւնը
պիտի վարէ հանրածանօթ երա-
ժշտապետ Բրոֆ. Լանկէ : Հան-
դէսին գաղափարը յաջած են մի
քանի տիկիներ ու օրիորդներ և
կաշխատակցին Ազգ. հիւանդա-
նոցի խնամակալ տիկնանց :

— Արի տիկին Յէլիքս Յօր հե-
ռագրաւ խնդրած է Պոլսոյ Յրանս.
ղեկավարէն որ իր մասնաւոր գո-
հիւնակութիւնը և շնորհակալու-
թիւնն յայտնէ մեր Պատրիարքին՝
իր ցաւակցական ու միութարական
հեռագրին համար : Գեասպանը զայն
զրաւարապես հաղորդելով Պատ-
րիարքին, իր կողմէ ևս շնորհա-
կալութիւն յայտնեց Ս. Օրման-
եանին, որ իբր թարգման իւր
հոգեւոր հօտին զգացմանց, միշտ
մասնակցած է ֆրանսական ազգին
սուգերուն :

— Կեսարիոյ, Էւդոկիոյ (Թօ-
գատ) և Տէրէնտէի մէջ հանդիսա-
ւոր եկեղեցական արարողութիւն-
ներ տեղի ունեցեր են զինուորա-

կան տրուց զանձման յետաձգման
առթիւ (.) :

— Թեհրանի հայ-բողոքական-
ները՝ Ամերիկացի միսիոնարներէն
գոգոհ՝ թողած են բողոքականու-
թիւնը և կամովին Մայր Եկեղեց-
ւոյ գիրկը դիմած են վերստին .
իսկ որոնք որ Թեհրանի մէջ ցարդ
բողոքական կը մնան ըստ մեծի
մասին միսիոնարներէն շահ ունե-
ցողներն են :

— Ռումանիոյ գիւղացիներուն
վերջին ապստամբական շարժում-
ները, կատարուած քննութեանց
համաձայն, ընկերվարականներուն
գործունէութեան արդիւնքն են :
Այս պատճառաւ ռումէն կառավա-
րութիւնը սաստիկ հալածանք մը
հանեց ընկերվարականներուն դէմ :
Բոլոր ընկերվարական ընկերու-
թիւններու թերթերը գրաւուեցան
և անոնց հաւաքատեղիները գոց-
ցուեցան . և շատ ընկերվարական-
ներ ձերբակալուեցան, մինչև իբր
ընկերվարական ճանչցուած կամ
կասկածելի օտար տէրութեանց
հպատակներ պարզապէս արտաք-
սուեցան երկրէն : Խեղճերը ստի-
պուած էին 24 ժամուան մէջ գործ,
տուն, տեղ և ընտանիք թողուլ
ու երթալ :

ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՎԱՏՈՍԱԹԸ

Բրէնս Ֆերտինանտ հաղթելէ
րինին մէվուտընա միւթէստըֆ
կիւնտէ (14 փետրվար) հէր սէնէ
տօնանմալար վէ թէպրիքէր իճ-
րա օլընմազտա իքէն, պու սէնէ
միւթէվէֆա Բրէնսէսին վէֆաթը
մինասիպէթլէ հաս ու քէտէրլէ
կէչտի :

— Մահէլինտէն Բօլիք. գօրէսքա
վէրիլէն մալիմաթա կէօրէ, իւս-
քիւպէքի Պուլկարիա մասալահաթ-
կիւլարը Մ. Բէզօֆ Սօֆիայա
չաղըրըմըլ տըր : Մ. Բէզօֆ քէն-
տի մէմուրիլէթի տախիլինտէ պու-
լընան գաղալարըն ահվալը հաղը-
րէսինտէն տօլալը Սօֆիա հիւքիւ-
օթիլինէ իղահաթ վէ մալիմաթ
վէրէճէք տիւր, Մէքքիւր կազէ-
թանըն պէյանընա պինաէն, Մա-
քէտոնիատա պուլընան պուլկար
մասալահաթկիւլարը Սօֆիատան
թալիմաթ ալմըլ օլուպ, միլլէթ-
տաշլարընը իլթիլալ չըգարմադ-
տան մէնն իթմէկէ չալըշաճաղար
ըմըլ : Իւսքիւպ պուլկար Մէթ-
րօքիտի մահէլին թիւրք հիւ-
քէւմըլի իլէ տայիմի սուրէթ-
տէ միւնաղաատա պուլընտըլըն-
տան թէպտիլի մէմուրիլէթ էլլէ-
մէսինի Էքզարքտա ըէճա իթմիլ
օլմաղլէ, եաղընէն պաշգա պիւր
պիւր մահէլէ կէօնտէրալէճէք տիւր :

— Սիւլէն թապուրընըն զապիթ-
լէրինտէն բօրուլիք իվան կիւլմէ-
զօֆ պիւր դաշ կիւն դայպ օլտըգ-
տան սօնրա, պէտպալտա զապի-
թին էօլիւսիւ Սիւլէն ճիվարընտա
պուլընմըլ տըր : Զաննիյաթա կէօ-

րէ քէնտիսի նէֆսինէ գասթ իթ-
միշ :

—Մ. Թ. Բէէվ վառնատա Ուր-
րավիթէլ թային օլընտը . Պու-
զաթ էվվէլ տարի պու մէմուրի-
յէթտէ պուլընմըլ օլուպ , քէնտի-
սի Պուլկարիանըն սէրպէստիյէթ
պուլմասընտան էվվէլ վաթանքէր-
վէր պիր մուալլիմ (վարժապետ)
օլմուշ ըտը :

—Սթանպուլ կաղէթալարըն պէ-
յանընա կէօրէ , պուռնտան սօնրա
թիւրք—Պուլկար սինօրլարը իւ-
զէրինէ էնէպի իստանա աշնա գու-
պիթլէր վէ մէմուրլար կէօնտէրի-
լէնէք տիր :

—Պուլկարիանըն սապրգ վիւ-
քէլա ընյիսի Մ. Սթոյիլօֆըն օր-
կանը օլան Սիյր կաղէթասը ,
շիմտիքի մինիսթէրլէրէ մուսալիֆ
իսան գուլլանմայա պաշլամըլ օլ-
մաղլէ , կէշէնլէրտէ եազմըլ տը քի
եէնի հիւքիւմէթ մէմուրիյէթլէ-
րի մէղաթա չըգարմըլ վէ քիմ
քի զիյատէ բարա վէրիւր իսէ օնու
մէմուրիյէթէ կէշիւրիյօր : Սիյր լէ-
լէքէտար իստանըն օ գատար ու-
զաթմըլ վէ տէմիշ տի քի «Սի-
լիստրէնին եէնի նաշարնիկի 500
լիրալըգ պիր պօնօ իմզալամագլէ
մէմուրիյէթէ կէշտի» : (Պէլքի
քէնտիլէրի պուռնտան էվվէլ էօլլէ
եաբարլար ըմըլ) :

ԿԻՐԻՏ

Գանտիա գաղաւթըն իսլամլարը
Թիւրքիայա հիճրէթ իթմէքտէ
օլաղընտան , Բրէնա Եօրկի Գան-
եատան տէօրթ մէթէպէր թիւրք-
լէր չաղըրուպ , Գանտիա իսլամլա-
րընըն Թիւրքիայա կիթմէլէրի
իշիւն նասաշաթ իթմէլէրին թէք-
լիֆ ու թէնպիս իթմիշ տիր . մէզ-
քիւր թիւրքլէր պու մագսէտլէ
Գանտիայա կիթմիշլէր :

Գանտիանըն մուհաֆազասը է-
լան ինկիլիզ ասքէրլէրին եէտին-
տէ օլմաղլէ , Պայրամ մինասիպէ-
թի իլէ ինկիլիզ գապիթանը իս-
լամլարա ֆէվզէլատէ իզրամլար
իթմիշլէր , ասքէր միւզիգասը չալ-
տըրմըլար , վէ մէթէպէր իսլամ-
լարըն խանլէրինէ կիտուպ , պալ-
րամը թէպրիք իթմիշլէր : Պուռն-
լարտան մատա աքսի օլարագ
խրիսթիան էնալիյէ ինկիլիզլէր
միւշքիւթ կէօսթէրիլէր իմիշ ,
եանի թիւրք մէղալիմի ալթըն-
տան գուրթուլուպ , կիրիտին սէր-
պէստիյէթ պուլմասընա վէ գալ-
կալարա տայիր օլան ընսիմլէրի
տիւքեանլարտան թօրլաթմըլար վէ
օ կիպի շէյլէրին սաթըլմասընը
մէնն իթմիշլէր : Ինկիլիզլէր պու
թէտպիլլէրլէ թիւրքլէրէ տօսթ-
լուգ կէօսթէրմէք իսթէյօրլար .
վէ քիմ պիլիւր իլէրիւտէ կիրիտ
իշիւն նէ՝ մագսէտ թաշլօրլար :

Բրէնա Եօրկիին քիւշիք պի-
րատէրի Բրէնա Նիքօյա թէպտիլի
գըլաֆէթ կիրիտէ կէլուպ , գարըն-

տաշընը զիյարէթ իթմիշ վէ Գան-
եա էնալիսինտէն ալըշլանմըլ
տըր . էնալի պիւթիւն շէնրի պու
մինասիպէթլէ պանտէրալարլէ տօ-
նալթտը :

ՄԸՍԸՐ ՎԵ ՍՈՒՏԱՆ

Պու սըրա Լօնտրատա վէ Գա-
հիւրէտէ պիր թէլաշ հիւքմ իթ-
մէքտէ տիր : Օմտումանտա մաղ-
լուպ օլան տէրվիշլէր եէնիտէն ին-
կիլիզլէրին վէ Մըսըր հիւքիւմէ-
թիւնին ընաթընը սէլպ իթմիշլէր
տիր : Խալիֆէ եէնիտէն պաշընա
30000 քիշի թօրլամըլ օլարագ
Քարտօֆանտան Նիլ սէվահիլինէ
տօղրու իւրիւմէք թէշէպպիւսինտէ
պուլընըյօր :

Մըսըր օրտըսընըն ինկիլիզ գօ-
մանտանը Գիշնէր խալիֆէնին օր-
տուսընա եազըն կիթմիշտի իսէ-
տէ , տէրվիշլէրին թուլթաղլարը
մէվզը բէք գալի օլուպ , Գիշնէ-
րին օրտուսը լազըմ օլան գուլվէ-
թէ մալիք օլմատըլընտան վու-
րուշմագսըզըն կէրի տուրմայա
մէճպուր օլտը : Պու հալատիս Մը-
սըրտալէ Լօնտրատա ֆէնա թէ-
էսիր հուսուլա կէթիւրաի . վէ տէր-
հալ Գահիւրէտէն Գիշնէրէ եէնի
գուլվէթ կէօնտէրիտի . էվլէրինէ
կէլմիշ օլան գօմանտանլար վէ գա-
պիթլէր եէնիտէն ասքէրլէրին իւ-
զէրինէ կիթտիլէր : Խալիֆի Քօր-
տօֆանը քէնտի թէէսիւրի ալթը-
նա ալմըլ վէ եէնի գուլվէթլէր
թէնէմիւ իթմէքտէ իմիշ : Տէր-
վիշլէր Գիշնէրին պու տէֆա կէրի
տուրմասընտան ճէսարէթ ալուպ ,
խալիֆէնին պայրաղը ալթընա
թէնէմիւ օլընմագտա տըրլար :
Եազընտա շէտիտ պիր մուհար-
էպէ պէքլէնիլիյօր :

ՄԻԻԹԷՆԵՎ ՎԻՅԷ

—)(—

Իւքիւպտէն Տէպրէյէ պիր թա-
պուր ասքէր եօլլանըլտը :

—Կալկաթատա եէնիտէն գօ-
րէլա խաթալըղը պաշ կէօսթէր-
մէկէ պաշլամըլ տըր :

—Սթանպուլտան Գէօստէնճէյէ
տէնիզ ալթընտան թէլէկրաֆ
թէլլէրի թէսիս իթմէք իւշիւն ալ-
մանիալը Չանտէրէ իթմիշազ վէ-
րիւմիշ տիր :

—Սօֆիա բիւսնգօսընըն պէօ-
յիւք պալիշիշլէրտէն պիրինի՝
15,000 ֆրանգ Պուլկարիանըն ըՍ-
թանպուլ մասլահաթ կիւզարը Մ-
Մարքօֆըն զէվճէսի՝ գաղանտը :
Քէզա մէզքիւր բիւսնգօստան 1,500
ֆրանգ Միսաք Թաշնան գա-
ղանմըլ տըր :

—Կէշէն չարշանպա կիւնիւ պիր
մալսուս վարօրլէ 100 ինկիլիզ
սէյրահ (զրօսաշըշիկ) Սթանպուլ
կէլտիլէր :

—Մէարիֆ նէզարէթի պիր
իսթարնամէ իլէ պիլտիւմիշ տիր

քի Բիշպանըն կաղէթասը գա-
նուռա վէ ատէթէ մաղալիւր հա-
րէքէթտէ (·) պուլընմըլ օլաղըն-
տան , էկէր պիր տալիս օ՝ եօլտա
հարէքէթ իտէր իսէ սահիպի ի.Բ.
թիյազը շէտիտ ճէզայա չարրը-
լանագ տըր :

—Սուլթանըն էմէսի (հօրաքոյր)
Ասիլէ սուլթան՝ վէֆաթ իթմիշ
օլմաղլէ , Սուլթան համիտէ պիր
միլիօն օսմ . լիբասը միբաս իսա-
պէթ իթմիշ տիր :

—Եէմէն վիլայէթիին Պահրը
Ահմէր (կարմիր ծով) սահիլլէրինի
74 սաաթ մէսաֆէտէ գալիլէշ-
տիրմէք վէ ասքէր մուհաֆազասը
ալթընա ալմագ իշիւն գարար վէ-
րիւմիշ օլաղընը Սթանպուլ ճէրի-
տէլլէրի եաղըյօրլար . թիւրք հիւ-
քիւմէթի պու թէտպիլլէ՝ Եէմէն
ասըլարընա տէնիզտէն սիւսհ վէ
ճէպհանէ կէլմէսիւնի մէնն իթմէք
իսթիյօր :

Եէմէն ըսեանը էլան պաստը-
րըլմամըլ օլուպ , միւշիւր Ապ-
տուլլահ բաշա Սթանպուլտան օն
թապուր բիւտէ վէ պիր գաշ պէօ-
լիւք թօրճը իսթմիշ տիր :

—Կիրիտտէն իսլամլար թիւրք
վարօրլարը իլէ էլան իզմիր վէ
Սէլանիք թարաֆլարըն հիճրէթ
իթմէքտէ տիրլէր :

—Իֆլուէնգա իսթալըղը Բէշ-
թատան սօնրա վիլէնիալը տալիս
իհաթէ իթմիշ օլմաղլէ խաթթա-
հանէլէր եաթաղլարըն մըգտարը-
նը արթըրմաղա մէճպուր օլմըլ-
լար :

—Միւթէվէֆա Կլատաթօնըն
նամընա Կլատքօ շէնրինտէ պիր
սանէմ (արձան) տիքմէք իւշիւն մի-
թինկ թօրլանմըլ վէ պիր տէֆա-
տան 1,000 ինկլ . լիբասը թէնէմ-
միւ օլընմըլ տըր :

—Յրանա տէվէթի Գաբրիէլ
էֆէնտի Նորատունկեանա Լէթիօն
տ'օնէօր ըուլթէսինի իհտա իթմիշ
տիր :

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

—)(—

Սիւրպիա Էյլիսի Մ. Նօվաքօվիշ
Սուլթանըն հուզուրընա գապուլ
օլընարագ , ալթաշէ մէլիթէրինի
վէ Սրպօ—Թիւրք կէօմրիւք թա-
րիֆէլէրին թանգիմի իւշիւն կէ-
լէն սըրպ մուրախալարընը Սուլ-
թանա թաղտիմ իթտի . Սուլթան
Էյլիյէ վէ մէրգումանա Օսմանիյէ
վէ Միձիտիյէ նիշանլարը վէրտի :
Քէզա Սըրպ հիւքիւմէթի վէ Պա-
պը Ալի պէյնիտէ թէէլիւրաթտա
պուլընա մէսէլլէրի կիւն էվվէլ
հալ իթմէք իշիւն Պապը Ալիյէ
էմիր վէրէնէլլէրի Սուլթան Էյլիյէ
վատ իթմիշ տիր :

—Ճուսա կիւնիւ սէլամըգ տ-
լալընտան սօնրա Յրանա վէ Ա-
ստրիա Էյլիլէրի Սուլթանըն հու-
զուրընա չըգաղլար . Էյլիլէր
Թիւրքիանըն էվրօրա գըլթասըն-
տաքի վիլայէթլէրին հալլէրինէ

տայիր իթիւրաղլար իթմիշ օլաղգ-
լարընտան , Սուլթան ճէվապէն՝
եազըն կիւնլէրտէ մէզքիւր վիլա-
յէթլէրտէ մահքէմէլլէրին նիզամա
կիրէնէլլինէ վէ էնալիին մալ ու
ըրզընըն մուհաֆազա օլընաճաղը-
նա վէ քէզա միւհրիմլէրին ճէզա-
լանաճաղընա տայիր եէնի վատ-
լար իթտի :

—Սուլթան եէնի պիր իրատէ
նէշը իտէրէք , իքիւնի վէ իւշիւնի
օրտուլարըն թապուրլարըն իքմալ
իթմէք էմիր իտիյօր . Էտիրնէ
թապուրլարը թօրլանմայա պաշ-
լամըլ տըր :

—Սթանպուլտա պուլընտան Մա-
քիթիւնիալըլարըն էվլէրի եօգլանը-
լըյօր վէ պաղըլար հապա օլընմըլ-
լար :

—Ֆէլիքս Յօրըն վէֆաթի մի-
նասիպէթլէ Սթանպուլտա ֆրէնք
քիլիսէսինտէ իճրա օլընտան հոգի-
հանգիստ այլինէ էլիլլէրտէն վէ
սայիր էնէպի գաթլարտան մաա-
տա Սուլթան թարաֆընտան 25
քիշի հաղըր պուլընմըլլար տըր :

—Ֆէլիքս Յօրըն ճէնապէ ալա-
յընա հաղըր պուլընմագ իշիւն
Չար թարաֆընտան Բարիսէ կի-
տէն իւշ գաթլար 3 տաթա պսակ-
լար Յօրըն սէզարը իւզիլլինէ գօյ-
մուշլար տըր :

—Բուսիա Բօրթ—Արթուրտա
գալէլլէր վէ թապիլլէրի եաթմագ-
տա օլաղընտան , ինկիլիթէրա
Չին հիւքիւմէթինէ պիլտիւմիշ
տիր քի գօնթուրաթլարը մուհի-
պինճէ Բուսիանըն օ եօլտա հա-
րէքէթլէրինէ գարըլ Չինին բրօ-
թէսթ իթմէսի լաղըմ տըր :

—Ռ. Գարագաշեանըն պագգալ
տիւքեանընա պու կիճէ խըրսըլ
կիրուպ , 120 ֆրանգ չալմըլ տըր .
շէնրիմիլլին մէթէպէր ճատտէնին .
տէ քիլիտ գըրմագ տէրէնէտէ
խըրսըլըգ վոգու պուլմասը ,
գապիթիլլէրին տըգաթսըլըղըն-
տան իլէրի կէլիւր :

ՉԱԽԻՐԻ ԲԻԱՑԱՍԸ

Վառնա, 13 ֆեբրվար

Պուղսայ
Վահոն, լիպրա 55-58 հէք 8-80. 9-25 ֆ.
Արապա, 55-60 հէքթ. 9.11.20. :
Արապ
Լիպրա 42-50 հէքթ. 6.20-6.40 ֆր:
Յասուլիս
100 քիլ. 12-13 ֆր. մալընա կէօրէ :
Մըսըր
55-57 լիպրա. ֆիյ 6.6.5 :
Կիւնտէ 20-30 արապա վէ 20-25
վահոն պուլտայ , 5-6 արապա ար-
բա կէլմէքտէ տիր :
Յասուլիս 1-2 արապա :
Արապա մուսէլլէսի նաթլէօն 21 ֆր.
հիսապը իլէ :

ԱԶԴ

Հայ ընտանիք մը ի Սիւրիստրէ
կը փափագի որդեգրել 2—6 տա-
րեկան Հայաստանցի քաջառողջ
որդ մը . Դիմել իրաւունքի խըժ.
բազրուլեան ,

Отговорникъ Ю. Н. Пекаревъ
По чатавца "Взаимность"—Варна